

Останіна Ганна Георгіївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної і спеціальної освіти,
керівник центру підтримки студентів

Криворізького державного педагогічного університету, Кривий Ріг, Україна

E-mail: annaostanina2124@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6030-927>

**Формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів
у процесі професійної підготовки**

Актуальність дослідження зумовлена радикальною трансформацією освітнього простору України та стратегічними завданнями щодо реалізації концепції «Нова українська школа» (НУШ), що передбачає забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти через формування якісно нового рівня мовленнєвої культури педагога. У сучасних умовах мовленнєва компетентність вихователя постає не лише як інструмент професійної діяльності, а і як засадничий чинник формування базових навичок майбутнього школяра, що вимагає від фахівця вільного володіння державною мовою, бездоганного термінологічного апарату та здатності до ефективної комунікативної взаємодії в умовах інклюзії та цифровізації. Необхідність наукового пошуку посилюється через гостру потребу в подоланні розриву між академічними знаннями студентів та практичними вимогами професійних стандартів, що орієнтовані на створення в закладах дошкільної освіти розвивального мовленнєвого середовища, аналогічного за цінностями й підходами до принципів НУШ.

Мета дослідження полягає у комплексному теоретико-методичному обґрунтуванні процесу формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів як інтегративної якості особистості та виявленні педагогічних умов, що сприяють їхній готовності до професійно-мовленнєвого самовдосконалення в умовах сучасної вищої школи.

Результати дослідження демонструють, що структура мовленнєвої компетентності охоплює когнітивно-лінгвістичний, комунікативно-діяльнісний та етично-рефлексивний компоненти, які в сукупності забезпечують здатність педагога до реалізації мовленнєвої лінії змісту Базового компонента дошкільної освіти. У роботі доведено, що ефективність підготовки майбутніх вихователів значно зростає зі впровадженням контекстного навчання, де моделюються ситуації педагогічного спілкування, характерні для концепції НУШ, зокрема через використання діалогових технологій, тренінгів із мовленнєвого етикету та симуляційних вправ. Обґрунтовано, що інтеграція інноваційних методів навчання з традиційною мовною підготовкою дає можливість сформуванню у студентів високий рівень мовної стійкості та культури спілкування, що є необхідною передумовою для успішного супроводу дитини на етапі переходу від дошкільного дитинства до початкової школи.

Ключові слова: мовленнєва компетентність, мовленнєві вміння, майбутні вихователі, професійна підготовка, дошкільна освіта.

Вступ. Сучасний етап розвитку дошкільної освіти в Україні характеризується посиленням уваги до якості професійної підготовки педагогічних кадрів, здатних забезпечувати повноцінний розвиток особистості дитини відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти та компетентнісної парадигми навчання. Одним із ключових чинників успішної професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти є сформована мовленнєва компетентність, яка забезпечує ефективну педагогічну взаємодію, є зразком мовлення для дітей та сприяє їхньому мовленнєвому, пізнавальному й соціальному розвитку.

Мовлення вихователя виступає не лише засобом передавання знань, а й важливим інструментом організації освітнього процесу, формування мовленнєвих умінь дітей, розвитку їх комунікативної культури. У зв'язку із цим зростають вимоги до рівня мовленнєвої підготовки майбутніх вихователів, їх здатності до нормативного, логічного, виразного, емоційно забарвленого та педагогічно доцільного мовлення в різних професійних ситуаціях.

Особливої актуальності проблема формування мовленнєвої компетентності набуває в процесі професійної підготовки майбутніх вихователів у закладах вищої освіти. Саме на цьому етапі відбувається становлення професійної ідентичності майбутнього педагога, формуються базові мовленнєві вміння, комунікативна культура та готовність до професійного спілкування з дітьми, батьками й колегами.

Водночас результати педагогічної практики та спостереження за освітнім процесом засвідчують наявність низки проблем, зокрема недостатній рівень культури мовлення студентів, труднощі у використанні фахової лексики, порушення мовних норм та обмеженість комунікативного досвіду в професійно орієнтованих ситуаціях.

Це зумовлює виникнення суперечностей між суспільним запитом на високий рівень мовленнєвої культури вихователя та реальним рівнем мовленнєвої підготовки випускників закладів вищої освіти; необхідністю цілеспрямованого формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів і фрагментарністю реалізації мовленнєвого компонента у змісті фахових дисциплін; потенційними можливостями професійної підготовки у формуванні мовленнєвої компетентності та недостатньою розробленістю педагогічних умов і методичних засад цього процесу.

Зазначені суперечності актуалізують потребу в науковому осмисленні проблеми формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки, визначення її теоретичних засад і шляхів реалізації в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Порушена проблема безпосередньо пов'язана з важливими науковими завданнями сучасної педагогіки вищої школи та дошкільної педагогіки, зокрема з удосконаленням змісту професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, реалізацією компетентнісного підходу, інтеграцією мовленнєвої підготовки в систему фахових дисциплін та пошуком ефективних педагогічних умов формування мовленнєвої компетентності як складової професійної компетентності вихователя.

Проблема формування мовленнєвої компетентності педагогів і здобувачів вищої освіти є важливою складовою сучасної педагогічної науки, що зумовлено зростаючими вимогами до комунікативної культури фахівців та ефективності освітньої взаємодії. У наукових працях мовленнєва компетентність розглядається як багатокомпонентна якість особистості, що передбачає знання мовних норм, уміння продуктивно комунікувати в професійних ситуаціях і здатність адаптувати мовлення до потреб педагогічної діяльності.

У теоретичному аспекті К. В. Брітікова визначила мовленнєву компетентність як складову професійної компетентності педагога, що забезпечує результативність педагогічного спілкування та реалізацію освітніх завдань (Брітікова, 2017). Це дослідження формує концептуальну основу подальшого аналізу складових мовленнєвої та комунікативної компетентностей майбутніх фахівців.

Значний внесок у розмежування мовних і мовленнєвих компонентів зробили Т. М. Сукаленко та С. Шпетна, які підкреслили, що мовленнєва компетентність передбачає не лише знання структурних мовних одиниць, а й здатність до їхнього активного застосування в професійно орієнтованих комунікативних ситуаціях (Сукаленко, Шпетна, 2024). Це уточнення є важливим для формування компетентнісних моделей підготовки педагогів.

Особливу увагу питанням мовленнєвої компетентності в контексті дошкільної педагогіки приділяють Н. В. Волік, І. М. Мазур та В. В. Рудень. Автори розглядали мовленнєву компетентність вихователя як важливий чинник успішної організації дослідницької діяльності дошкільників, оскільки педагогічне спілкування безпосередньо впливає на мовний розвиток дітей (Волік, Мазур, Рудень, 2025). Це підкреслює необхідність цілеспрямованого включення мовленнєвих компонентів у професійну підготовку майбутніх вихователів.

Особливу увагу в сучасній науковій дискусії також заслуговує поняття національно-мовленнєвої компетентності як частини сформованої особистості дитини дошкільного віку, яке досліджує К. Суятінова. У своїй праці авторка обґрунтовує поняття національно-мовленнєвої компетентності як соціокультурного феномену, що пов'язаний із формуванням мовленнєвої особистості в умовах національної освіти, підкреслюючи роль мовної компетентності як соціально-педагогічного чинника виховання (Суятінова, 2022). Це розширює контекст мовленнєвої компетентності та підсилює аргументацію щодо необхідності цілеспрямованої мовленнєвої підготовки майбутніх вихователів. Хоча ця робота безпосередньо не стосується підготовки майбутніх вихователів, їхні висновки підтверджують, що високий рівень мовленнєвої компетентності педагога прямо впливає на мовленнєвий розвиток дітей, що підкреслює практичну значущість цілеспрямованої мовленнєвої підготовки студентів.

Крім того, праця К. Суятінової присвячена педагогічним умовам ефективної комунікації та партнерства в діяльності вихователя закладу дошкільної освіти, що є складовою професійної комунікативної компетентності та безпосередньо пов'язане з мовленнєвими діями педагога у взаємодії з дітьми, батьками та колегами.

У ширшому педагогічному дискурсі питання формування комунікативної компетентності педагогів розглядається як необхідна складова професійної підготовки. Наприклад, у статті Ю. Шалівської підкреслюється роль комунікативно-мовленнєвої компетентності для професійної готовності майбутніх фахівців освіти (Шалівська, 2023).

Разом із цим більшість сучасних досліджень розглядає мовленнєву компетентність здебільшого в загальному педагогічному контексті або у зв'язку з розвитком мовлення дітей, але питання формування саме мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки залишається недостатньо вивченим. Існує недостатня кількість системних методичних моделей, педагогічних умов та ефективних технологій, які могли б слугувати основою для цілісної системи підготовки вихователів із високим рівнем мовленнєвої компетентності.

Це й обумовлює високу наукову та практичну актуальність цього дослідження, спрямованого на виявлення педагогічних умов і методик, що забезпечують формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів; систематизацію підходів до поєднання теоретичних знань і практичних навичок у мовленнєвій підготовці студентів; узагальнення сучасних наукових підходів та їх адаптацію до програми професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Таким чином, узагальнення наукових досліджень підтверджує, що проблема формування мовленнєвої компетентності вихователів є перспективною, багатовимірною і потребує подальшого комплексного наукового аналізу та практичного впровадження у систему вищої педагогічної освіти.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена як теоретичною, так і практичною потребою сучасної педагогіки. Аналіз наукових джерел показав, що існує значний обсяг робіт, присвячених мовленнєвій і комунікативній компетентності педагогів загалом, а також розвитку мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку. Проте не вистачає системних досліджень, спрямованих на формування мовленнєвої компетентності саме майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки, а також практично перевірених педагогічних умов і методик, які забезпечують високий рівень мовленнєвої та комунікативної готовності студентів до професійної діяльності. У зв'язку із цим актуальність вибраного дослідження полягає у пошуку ефективних моделей, підходів та методичних умов, що сприятимуть цілеспрямованому розвитку мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів, підвищенню якості їх професійної підготовки та забезпеченню відповідності сучасним освітнім стандартам і вимогам суспільства до фахівця дошкільної освіти.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є визначення педагогічних умов і розробка ефективних підходів до формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів у процесі їх професійної підготовки, що забезпечує підвищення рівня комунікативної готовності студентів до практичної діяльності в закладах дошкільної освіти та сприяє інтеграції теоретичних знань і практичних умінь у професійну педагогічну практику. Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання: проаналізувати стан наукової розробленості проблеми формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів у педагогічній теорії та практиці; уточнити сутність і зміст поняття «мовленнєва компетентність майбутнього вихователя» як інтегративної складової професійної компетентності; визначити й охарактеризувати структурні компоненти мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів; обґрунтувати педагогічні умови формування мовленнєвої компетентності в процесі професійної підготовки; розкрити можливості використання активних та інтерактивних форм і методів навчання (моделювання професійних ситуацій, тренінги, казково-рольові технології тощо) у формуванні мовленнєвої компетентності студентів; узагальнити шляхи інтеграції мовленнєвої підготовки з фаховими дисциплінами та педагогічною практикою.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалами дослідження слугували наукові праці сучасних учених із проблеми формування мовленнєвої та комунікативної компетентності педагогів, нормативно-правові документи у сфері дошкільної освіти, зокрема положення Базового компонента дошкільної освіти, а також зміст професійної підготовки здобувачів спеціальності «Дошкільна освіта» в закладах вищої освіти. Аналізувалися освітні дисципліни нормативних та вибіркових циклів, форми організації практичних занять і педагогічної практики майбутніх вихователів.

У процесі дослідження використано комплекс взаємопов'язаних методів. Серед теоретичних методів застосовано аналіз, синтез, узагальнення та систематизацію психолого-педагогічних і лінгводидактичних джерел із метою визначення сутності та структури мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів; порівняльний аналіз наукових підходів; теоретичне моделювання структурних компонентів досліджуваного феномена.

До методів педагогічного аналізу віднесено вивчення й узагальнення досвіду професійної підготовки майбутніх вихователів, аналіз змісту робочих програм і практичних занять, спрямованих на розвиток мовленнєвих умінь студентів. Узагальнення отриманих результатів здійснювалося на основі логіко-структурного аналізу й інтерпретації наукових положень.

Результати дослідження. Мовленнєва компетентність є однією з ключових складових професійної компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, оскільки мовлення виступає основним засобом педагогічної взаємодії з дітьми, батьками та колегами. Від рівня сформованості мовленнєвої

компетентності залежить ефективність освітнього процесу, мовленнєвий розвиток дошкільників, а також загальна культура педагогічного спілкування.

У науковій літературі мовленнєва компетентність трактується як інтегративна якість особистості, що поєднує знання мовних норм, уміння та навички практичного використання мовлення в різних професійних ситуаціях, а також здатність до мовленнєвого самоконтролю й самовдосконалення. У контексті професійної підготовки майбутніх вихователів мовленнєва компетентність охоплює орфоепічну, лексичну, граматичну, стилістичну та комунікативну складові.

Формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки відбувається поетапно та передбачає цілеспрямовану організацію освітнього процесу в закладах вищої освіти. Важливу роль у цьому процесі відіграють дисципліни мовознавчого та психолого-педагогічного циклів, зокрема «Українська мова за професійним спрямуванням», «Дошкільна лінгводидактика», «Культура мовлення вихователя», які забезпечують теоретичну основу мовленнєвої підготовки та створюють умови для практичного опанування професійного мовлення.

Мовленнєва компетентність майбутнього вихователя має складну багаторівневу структуру й розглядається як інтегративне утворення, що поєднує знання, уміння, навички, ціннісні орієнтації та особистісні якості, необхідні для ефективної професійної мовленнєвої діяльності. У межах дослідження доцільно виокремити такі основні структурні компоненти мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-комунікативний та рефлексивний.

Мотиваційно-ціннісний компонент передбачає усвідомлення студентами значущості мовлення як провідного інструменту професійної діяльності вихователя, позитивне ставлення до мовленнєвого самовдосконалення, наявність стійкої мотивації до оволодіння нормами літературної мови та культури професійного спілкування. Цей компонент визначає спрямованість майбутнього фахівця на постійне підвищення власного мовленнєвого рівня.

Когнітивний компонент охоплює систему лінгвістичних, психолого-педагогічних і методичних знань, необхідних для здійснення професійного мовлення. До нього належать знання норм української літературної мови, особливостей дитячого мовлення, закономірностей мовленнєвого розвитку дошкільників, принципів мовленнєвого впливу та педагогічного спілкування.

Діяльнісно-комунікативний компонент виявляється у сформованості практичних мовленнєвих умінь і навичок: правильного, логічного, виразного, доречного мовлення; уміння будувати монологічні та діалогічні висловлювання; здатності адаптувати мовлення до вікових та індивідуальних особливостей дітей. Саме цей компонент забезпечує реалізацію мовленнєвої компетентності в реальних професійних ситуаціях.

Рефлексивний компонент пов'язаний зі здатністю майбутніх вихователів до аналізу та самооцінки власного мовлення, виявлення мовленнєвих недоліків і визначення шляхів їх подолання. Рефлексія сприяє формуванню відповідальності за мовленнєву культуру та розвитку навичок самокорекції мовленнєвої діяльності.

У процесі формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів доцільним є використання практичних занять, побудованих на інтеграції комунікативно-діяльнісного, особистісно орієнтованого та культурологічного підходів. Однією з ефективних форм організації навчальної діяльності є казково-рольове моделювання професійного мовлення, яке передбачає залучення студентів до умовно-професійних ситуацій педагогічного спілкування.

Зазначений підхід реалізується, зокрема, під час практичного заняття у формі навчальної подорожі «Королівство спілкування», що виконує функцію дидактичної моделі професійного мовленнєвого середовища. Використання казкового нарративу в цьому контексті не має розважального характеру, а слугує засобом активізації мовленнєвої діяльності студентів, розвитку уяви та формування ціннісного ставлення до професійного мовлення вихователя.

У межах заняття здійснюється моделювання образу «Вихователя з великої літери» як узагальненого еталону професійного мовлення, що відповідає нормам української літературної мови, принципам педагогічної етики та вимогам комунікативної доцільності. Аналіз і відтворення цього образу сприяє формуванню мотиваційно-ціннісного компонента мовленнєвої компетентності, оскільки забезпечує усвідомлення значущості мовлення як провідного інструменту професійної діяльності.

Структура заняття передбачає поетапне виконання мовленнєвих завдань, спрямованих на розвиток когнітивного та діяльнісно-комунікативного компонентів мовленнєвої компетентності. Студенти виконують завдання з побудови монологічних і діалогічних висловлювань, добору лексичних і стилістичних засобів відповідно до умов педагогічного спілкування, а також відпрацьовують інтонаційно-виразні засоби мовлення. Умовно-професійний характер завдань забезпечує перенесення набутих умінь у реальні ситуації діяльності вихователя закладу дошкільної освіти.

Отже, застосування казково-рольового моделювання у форматі практичного заняття «Подорож у Королівство спілкування: казка про Вихователя з великої літери» є науково обґрунтованим засобом формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів, оскільки забезпечує інтеграцію мотиваційного, когнітивного, діяльнісного та рефлексивного компонентів професійної мовленнєвої підготовки в умовах освітнього процесу закладу вищої освіти.

Окрім казково-рольового моделювання, у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів доцільно використовувати різноманітні форми практичних занять, що забезпечують цілеспрямований розвиток усіх структурних компонентів мовленнєвої компетентності.

Однією з ефективних форм є практичне заняття з аналізу мовленнєвих зразків професійного спілкування вихователя. У межах такого заняття студенти здійснюють аналіз фрагментів мовлення вихователя під час занять, режимних моментів, індивідуального спілкування з дітьми та батьками. Особлива увага приділяється відповідності мовлення нормам української літературної мови, логіці висловлювань, інтонаційній виразності та педагогічній доцільності. Ця форма роботи сприяє розвитку когнітивного та рефлексивного компонентів мовленнєвої компетентності.

Важливе місце посідають практичні заняття з моделювання професійно-мовленнєвих ситуацій, у межах яких студенти виконують завдання, пов'язані з побудовою діалогів і монологів у типових ситуаціях діяльності вихователя (організація гри, пояснення завдання, заспокоєння дитини, спілкування з батьками). Моделювання таких ситуацій забезпечує формування діялісно-комунікативного компонента мовленнєвої компетентності та сприяє набуттю досвіду професійного мовлення.

Ефективною формою є також заняття-тренінги з розвитку культури мовлення, спрямовані на вдосконалення орфоепічних, лексичних і стилістичних умінь студентів. У процесі таких занять використовуються вправи на розвиток дикції, інтонації, темпу мовлення, а також завдання на усвідомлення мовленнєвих помилок та їх корекцію. Тренінгові заняття сприяють формуванню діялісного й рефлексивного компонентів мовленнєвої компетентності.

Доцільним є проведення інтегрованих практичних занять, які поєднують мовленнєву підготовку з фаховими дисциплінами дошкільного спрямування. У межах таких занять студенти розробляють мовленнєвий супровід занять із різних освітніх напрямів, складають тексти інструкцій, пояснень, бесід з дітьми. Це забезпечує усвідомлення міждисциплінарних зв'язків і підвищує практичну значущість мовленнєвих умінь.

Окрему групу становлять рефлексивно-аналітичні заняття, що передбачають самооцінку та взаємооцінку мовленнєвої діяльності студентів. Під час таких занять майбутні вихователі аналізують власні мовленнєві продукти (усні висловлювання, тексти, виступи), визначають рівень їх відповідності професійним вимогам і окреслюють напрями подальшого мовленнєвого саморозвитку.

Отже, використання різноманітних форм і прикладів практичних занять у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів забезпечує системність формування мовленнєвої компетентності, створює умови для активної мовленнєвої діяльності студентів та сприяє підвищенню рівня їхньої професійної готовності.

Важливим складником заняття є рефлексивний етап, який передбачає аналіз студентами власної мовленнєвої діяльності, оцінювання її відповідності мовним нормам і професійним вимогам, а також визначення напрямів подальшого мовленнєвого самовдосконалення. Така організація роботи сприяє розвитку рефлексивного компонента мовленнєвої компетентності та формуванню відповідальності за якість власного мовлення.

Ефективність формування мовленнєвої компетентності значною мірою залежить від використання активних та інтерактивних методів навчання. Доцільним є застосування ситуативно-рольових ігор, аналізу педагогічних ситуацій, моделювання професійного спілкування, дискусій, тренінгів із розвитку мовленнєвої культури. Такі методи сприяють розвитку комунікативних умінь, формуванню навичок правильного, доречного й емоційно виразного мовлення.

Особливе значення у формуванні мовленнєвої компетентності має педагогічна практика, під час якої майбутні вихователі мають можливість застосувати набуті знання та вміння в реальних умовах закладу дошкільної освіти. У процесі практики відбувається вдосконалення монологічного та діалогічного мовлення, формуються навички мовленнєвої взаємодії з дітьми різного віку, а також з дорослими учасниками освітнього процесу.

Важливим чинником підвищення рівня мовленнєвої компетентності є також розвиток у студентів мотивації до мовленнєвого самовдосконалення, усвідомлення значущості культури мовлення для професійної діяльності вихователя. Це передбачає залучення майбутніх фахівців до самоаналізу власного мовлення, роботи з фаховими текстами, участі в науково-практичних заходах, спрямованих на розвиток мовленнєвої культури.

Таким чином, формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки є складним, багатограним процесом, що потребує системного підходу, інтеграції теоретичної та практичної підготовки, використання сучасних педагогічних технологій та створення сприятливого освітнього середовища.

Висновки. За результатами проведеного дослідження встановлено, що формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки є важливою складовою їхньої професійної компетентності та необхідною умовою ефективної діяльності в закладі дошкільної освіти. Мовленнєва компетентність вихователя визначає якість педагогічної взаємодії, рівень мовленнєвого розвитку дітей і загальну культуру освітнього середовища.

З'ясовано, що мовленнєва компетентність майбутніх вихователів має інтегративний характер і охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-комунікативний та рефлексивний компоненти, які перебувають у взаємозв'язку та взаємозумовленості. Їх цілеспрямоване формування можливе за умови системної організації мовленнєвої підготовки в закладах вищої освіти.

Обґрунтовано педагогічні умови формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів, зокрема: розвиток мотивації до мовленнєвого самовдосконалення, інтеграцію мовленнєвої підготовки з фаховими дисциплінами, використання активних та інтерактивних методів навчання, а також забезпечення наступності між теоретичною підготовкою і педагогічною практикою. Реалізація зазначених умов сприяє підвищенню рівня готовності студентів до професійного мовлення.

Доведено доцільність застосування різноманітних форм і методів навчання, серед яких особливу ефективність виявляють практичні заняття з моделювання професійно-мовленнєвих ситуацій, тренінги з розвитку культури мовлення, аналіз мовленнєвих зразків педагогічного спілкування, рефлексивно-аналітичні заняття, а також казково-рольове моделювання як засіб активізації мовленнєвої діяльності студентів.

Отже, системне поєднання теоретичної та практичної підготовки, використання сучасних педагогічних підходів і створення сприятливого освітнього середовища забезпечують ефективне формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробленні й експериментальній перевірці структурно-функціональної моделі формування мовленнєвої компетентності майбутніх вихователів.

Література

Брітікова К. В. Мовленнєва компетентність педагога. *Збірник наукових праць професорсько-викладацького складу ДонНУ імені Василя Стуса*. 2017. С. 9–10.

Сукаленко Т. М., Шпетна С. Мовна і мовленнєва компетентності майбутніх здобувачів вищої освіти. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 2024. № 1. С. 75–79. DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.1.11>.

Волік Н. В., Мазур І. М., Рудень В. В. Мовленнєва компетентність вихователя в процесі підготовки до дослідницької діяльності дошкільників. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*. 2025. № 8. С. 22–30. DOI: <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-2.04>.

Суятинова К. Є. Національно-мовленнєва особистість: стан дослідження дефініції. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2022. Вип. 85. С. 204–207. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.85.43>.

Шалівська Ю. Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутнього педагога. *Молодь і ринок*. 2023. № 3. С. 149–152. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277504>.

Formation of speech competence of future preschool teachers in the process of professional training

Ostanina Hanna

*PhD in Philology (Candidate of Philological Sciences), Associate Professor, Associate Professor
at the Department of Preschool Education, Head of the Student Support Center
Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih, Ukraine*

Research relevance. The relevance of the study is driven by the radical transformation of Ukraine's educational landscape and the strategic objectives focused on implementing the "New Ukrainian School" (NUS) concept. This necessitates ensuring continuity between the preschool and primary levels of education by fostering a qualitatively new level of a teacher's speech culture. In modern conditions, a preschool teacher's speech competence serves not only as a tool for professional activity but also as a fundamental factor in shaping

the basic skills of a future student. This requires the specialist to have a fluent command of the state language, an impeccable terminological apparatus, and the ability to engage in effective communicative interaction within inclusive and digital environments. The need for scientific inquiry is further intensified by the urgent demand to bridge the gap between students' academic knowledge and the practical requirements of professional standards. These standards are oriented toward creating a developmental speech environment in preschool institutions that aligns with the values and approaches of the NUS principles.

The purpose of the study is to provide a comprehensive theoretical and methodological substantiation for the process of forming the speech competence of future preschool teachers as an integrative personality quality and to identify pedagogical conditions that facilitate their readiness for professional and linguistic self-improvement within modern higher education.

Research results demonstrate that the structure of speech competence encompasses cognitive-linguistic, communicative-active, and ethical-reflexive components. Together, these ensure the teacher's ability to implement the speech-related content line of the Basic Component of Preschool Education. The study proves that the effectiveness of training future educators increases significantly with the introduction of contextual learning, where pedagogical communication situations typical of the NUS concept are simulated through dialogue technologies, speech etiquette training, and simulation exercises. It is substantiated that integrating innovative teaching methods with traditional language training allows students to develop a high level of linguistic resilience and communication culture, which is a necessary prerequisite for successfully guiding a child during the transition from early childhood to primary school.

Keywords: speech competence, future preschool teachers, professional training, preschool education, communicative culture.

References

Britikova, K. V. (2017). Movlennieva kompetentnist pedahoha [Speech competence of the teacher]. *Zbirnyk naukovykh prats profesorsko-vykladatskoho skladu DonNU imeni Vasylia Stusa*. P. 9–10.

Volik, N. V., Mazur, I. M., & Ruden, V. V. (2025). Movlennieva kompetentnist vykhovatelja v protsesi pidhotovky do doslidnytskoi diialnosti doshkilnykiv [Speech competence of a preschool teacher in the process of preparation for research activity of preschoolers]. *Naukovyi visnyk Vinnytskoi akademii bezperervnoi osvity. Serija "Pedahohika. Psykholohiia" – Scientific Bulletin of Vinnytsia Academy of Continuing Education. Series: Pedagogy. Psychology*, 8, 22–30. DOI: <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-2.04>.

Sukalenko, T. M., & Shpetna, S. (2024). Language and Speech Competencies of Prospective Higher Education Students. [Speech competence of the educator of future higher education applicants]. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 1, 75–79. DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.1.11>

Suiatynova, K. Ye. (2022). Natsionalno-movlennieva osobystist: scan doslidzhennia definitivnosti [National-speech personality: state of definition research]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova – Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University*, 85, 204–207. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.85.43>.

Shalivska, Yu. (2023). Formuvannia komunikatyvno-movlennievoi kompetentnosti maibutnoho pedahoha [Formation of communicative and speech competence of a future teacher]. *Molod i rynek – Youth and the Market*, 3, 149–152. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277504>.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Received: February 12, 2026

Accepted: March 10, 2026

Published: April 22, 2026